

پایدار و مقوله پایداری در توسعه روستایی ۱

ترجمه: رستم صابری فر - عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور

چکیده

در ادبیات توسعه، پایداری را مفهومی می‌دانند که محیط زنده و فیزیکی را در شمول خود دارد و استراتژی‌های توسعه روستایی حداقل بدون توجه به بعضی از اهداف پایداری موفقیت چندانی به دست نمی‌آورند، بنابراین اگر پایداری را مقصود اصلی بدانیم، توسعه پایدار وسیله رسیدن به آن مقصود تلقی می‌شود. لذا می‌توان گفت: توسعه‌ای که نیازهای موجود را بدون از بین رفتن قابلیت و توانایی‌های نسل‌های آینده دربرآورده نمودن نیازمندی‌هایشان مرتفع می‌نماید توسعه پایدار است. در مجموع می‌توان گفت پروژه‌های پایدار بایستی تأکید بر استفاده مجدد یا احیای دوباره، حذف جابه‌جایی‌های غیرضروری، کاهش سرانه مصرف انرژی، تأکید بر مشارکت و توسعه، استفاده از نیروی کار و مواد اولیه محلی، ایجاد و توسعه سرمایه‌های انسانی را مدنظر قرار دهند.

واژه‌های کلیدی: توسعه پایدار، پایداری در توسعه روستایی، توسعه پایدار

محلی، استراتژی‌های توسعه‌ای

مقدمه

امروزه هیچ یک از استراتژی‌های توسعه روستایی، حداقل بدون توجه به برخی اهداف پایداری، موفقیت چندانی به دست نمی‌آورند. این مفهوم وقتی در قلمرو واقعی خود در نظر گرفته شود، علاوه بر نوع استراتژی، گزینش و نوع برنامه‌ها و پروژه‌های اجرایی را شامل می‌شود. بنابراین، این مقوله را محدودتر فرض کرده و پایداری را مفهومی می‌دانند که محیط زنده و فیزیکی را در شمول خود دارد. مفهوم اخیر، حفاظت محیطی را به عنوان یکی از دلمشغولی‌های اصلی اقتصاد در حال توسعه، مدنظر قرار می‌دهد. شرایطی که تأمین مشاغل و فراهم‌آوری تسهیلات و خدمات مورد نیاز مردم محلی را هدف قرار داده است. گاهی هم به عنوان کالایی تجملی قلمداد می‌شود که نمایندگی‌های توسعه آن را برای فروش آماده می‌کنند. اما وسعت قلمرو آن، تا حدودی به وسیله اهداف کلیدی که عمدتاً مباحث اقتصادی است، محدود می‌گردد. در حقیقت، چنین تفسیری، دو نکته اساسی را به طور کلی نادیده می‌گیرد. اول این که محیط یکی از منابع متعددی است که باید مورد حفاظت قرار گیرد تا در صورت امکان برای نسل‌های آینده باقی بماند و دوم این که، حفاظت و توسعه، دو هدف متضاد و در مقابل هم نیستند که نیازمند موازنه باشند، بلکه اگر به گونه مناسب‌تری بیان شود، آنها مکمل هم بوده و به صورت دو جانبه یکدیگر را تقویت می‌کنند. در واقع، توسعه زمانی پایدار است که بین آنها یک حالت تقویت دو جانبه و متقابل، حکم فرما باشد تا یک تعامل صرف و مصنوعی. به همین دلیل، ارائه دو تعریف از توسعه پایدار و پایداری ضروری است. براساس بعضی از کارهایی که توسط چلتنون هام در سال ۱۹۹۸ صورت گرفت، ما پایداری را به عنوان قابلیت و امکان ادامه کار در آینده طولانی مدت، تعریف می‌کنیم. قابلیت که از حفاظت سرمایه به دست آمده است. با این وجود و در یک نگاه ویژه که در کارهای اخیر اکینز و همکارانش مطرح شده است؛ سرمایه به چهار نوع تقسیم می‌شود و در محیط کار و فعالیت، خود را نشان می‌دهد:

۱ - سرمایه محیطی: شامل سهام و جریان‌ات انرژی و مواد و شرایط فیزیکی مانند وضعیت آب و هوایی یا اکوسیستم‌ها می‌باشد.

۲ - سرمایه انسانی: شامل استعداد یا قابلیت خاص افراد، جهت انجام کارهای تولیدی است. خواه به این منظور مزدی پرداخت شود یا نشود. بنابراین، این توانایی شامل سلامت ذهنی و جسمانی، قدرت و نیروی حیاتی، دانش، مهارت‌ها، انگیزش و گرایش‌ات انسان‌های مورد نظر می‌باشد.

۳ - سرمایه اجتماعی: نه به خود اشخاص، بلکه به ساختارهای اجتماعی، مؤسسات و ارزش‌های مشترک مربوط است. شرایطی که افراد را قادر می‌سازد تا سرمایه انسانی را حفظ نموده و کارآمد نگه دارند. این ساختارها عبارتند از: شرکت‌ها، اتحادیه‌های خانوادگی و اجتماعی، شبکه‌های دوستانه غیررسمی، سازمان‌های داوطلبانه، سیستم‌های سیاسی، مؤسسات آموزشی، تسهیلات بهداشتی و درمانی، مؤسسات مالی، سیستم‌های حقوقی و ملکی و ...

۴- سرمایه تولیدی (کارخانه‌ای): که شامل کالاهای مادی مانند ابزار، ماشین‌آلات، ساختمان‌ها و زیرساخت‌ها می‌باشد که همگی در فرایند تولید بدون در نظر گرفتن بازدهی آن مشارکت دارند.

بعضی از سرمایه‌ها را به سختی می‌توان طبقه‌بندی کرد. به عنوان مثال چشم‌انداز محیطی یا سرمایه تولیدی چه تعریف و شرایطی دارند؟ در اروپا ترکیبی از این دو سرمایه معمول است. اما نکته اصلی آن است که سرمایه میراث تمام نسل‌ها است که دست به دست می‌شود و در صورتی که از طریق توسعه نامتوازن، بدون جایگزین کافی (توسعه غیرپایدار) به کار گرفته شود، از بین خواهد رفت. مخصوصاً سرمایه‌های تجدیدنپذیر به سرعت از بین می‌روند که اکثر آنها در گروه محیطی قرار می‌گیرند. اما بعضی از همین سرمایه‌ها فرهنگی ساخته دست بشرند. مثل یک زبان محلی. با این وجود، در بحث توسعه پایدار، بایستی هر چهار سرمایه فوق‌الذکر مدنظر قرار گیرد. بنابراین، توسعه محلی، به همان نسبتی که به مسکن روستایی (و سیاست‌های برنامه‌ریزی که به طور مؤثری از طریق قیمت‌گذاری مسکن خارج از بازار مشکلاتی را برای خانوارهای گسترده محلی بوجود می‌آورد و به موجب آن یک سرمایه اجتماعی ارزشمند از بین می‌رود) توجه می‌کند، باید نسبت به مجموعه‌های صنعتی (پیشنهادی که به نابودی یک مجموعه ارزشمند و زیستگاه‌های حیات وحش اما نه به یک نسبت منجر می‌شود)، حساس باشد. اگر پایداری را مقصود اصلی بدانیم، توسعه پایدار وسیله رسیدن به آن مقصود تلقی می‌شود. به طوری که می‌توانیم آن را (با استفاده از یک عبارت شاعرانه ارائه شده توسط کمیسیون برتلند در سال ۱۹۸۷) چنین توصیف نماییم: "توسعه‌ای که نیازهای موجود را بدون از بین رفتن قابلیت و توانایی‌های نسل‌های آینده در برآورده نمودن نیازمندی‌هایشان، مرتفع نماید." براساس بیان نظاره‌گر چلتون هام، توسعه، فرایندی پویاست که همه مردم را قادر می‌سازد تا قابلیت‌های خود را بروز داده و کیفیت زندگی خود را بهبود بخشند. به طوری که این تلاش هم‌زمان سیستم‌های حمایت‌کننده زندگی در زمین را پشتیبانی نموده و ارتقاء دهد. تعریف اخیر دشوارتر از تعریف براندر لند بوده و محدودیت‌های فیزیکی را مورد تأکید بیشتر قرار می‌دهد. نکته مهم‌تر آن است که این تعریف مشخص می‌سازد که ضرورت توسعه پایدار فقط برای نسل‌های آتی نیست، بلکه مربوط به مشکلات کنونی و زندگی در حال حاضر نیز هست. به بیان دیگر، این تعاریف ضرورت تلاش برای تساوی حقوق درون نسلی و همچنین تساوی حقوق بین‌نژادی (در آینده) را بیان می‌کند. ضرورتی که پذیرش دقیق پایداری را به عنوان یک معیار توسعه شهری و روستایی، اجتناب‌ناپذیر می‌نماید.

اصول اصلی توسعه پایدار

با توجه به پیشینه مطرح شده در مورد مقوله پایداری و توسعه پایدار، پایداری، اصول بنیادی دیگری را علاوه بر تساوی حقوق درون و بین‌نژادی مدنظر دارد. یکی از آن اصول این است که پایداری یک حلقه واسط است. بدین معنا که رسیدن به پایداری در یک مکان بدون توجه به شرایط مکان‌های دیگر امکان‌پذیر نیست. به عبارت دیگر در توسعه روستایی که مورد توجه

این نوشته می باشد، سؤال های متعددی در رابطه با سیاست ها (که بیشتر از آنها با عنوان سیاست های سبز نامبرده می شود)، مطرح می باشد. به عنوان مثال: توسعه اکوتوریسم مبتنی بر سیاست پایداری به معنای بهره برداری از سرمایه های تولیدی و محیطی محل است. در حالی که اگر توسعه صنعت توریسم را به هر نحو مدنظر قرار دهیم و مقوله پایداری را از آن جدا کنیم، صنعتی مطرح خواهد شد که اتکای اصلی آن بر بهره برداری شدید محیطی است. این توسعه تقاضاهای فزاینده ای نسبت به سوخت های فسیلی دارد که صدها و گاهی هزاران مایل دورتر قرار دارد و از آن طریق تأمین می شود. مطمئناً چنین توسعه ای شرایط محلی را دچار بحران نموده و رضایت بخش نیست.

توسعه پایدار محلی

اکنون به مناسب ترین مکانیزم توسعه پایدار یعنی توسعه پایدار محلی باز می گردیم و به قول سلمن در سال (۱۹۹۶) "قلمرو محلی معمولاً بهترین محدوده ای است که امکان دسترسی به پایداری در آن وجود دارد". ممکن است چنین قلمرویی را بعضی نقطه مقابل تلاش های جهانی بدانند، لیکن دلایل متعددی وجود دارد که این نقطه نظر اندکی بدبینانه می باشد. برخی از این دلایل عبارتند از:

۱- پایداری به زمینه های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی بسیاری وابسته است که این عوامل با یکدیگر وابستگی دارند و منزوی و مجزا نمی باشند. به همین دلیل سطوح محلی بهترین مکانی است که این شرایط مهیا بوده و در سطوح ملی و منطقه ای کمتر بدان دسترسی پیدا می کنیم. در عین حال باید توجه داشت که توسعه محلی، به طور ذاتی به برنامه ریزی و وسایل اجرایی کلی و در سطح کلان وابسته می باشد.

۲- معمولاً در سطوح محلی است که تضادهای بین اهداف و عوامل رقیب به بهترین شکل حل و فصل می شود. زیرا راه حل های به دست آمده در سطوح محلی اغلب نتیجه مباحث چهره به چهره بین نیروهایی است که عمدتاً تحت تأثیر جریان های محلی در حال وقوع می باشند (اصل معینی تحت عنوان انتقال قدرت تا حد ممکن به سلسله مراتب پایین تصمیم گیری)

۳- اساساً عرصه های محلی از جهاتی به مقیاس های عملکردی، ارتباطات و فرهنگ و خود وابسته هستند. زمینه هایی که به همان اندازه که محصول دانش و آگاهی محلی هستند، به نوع رفتار و صداقت دو جانبه و مسئولیت های مشترک حاکم در بین مردم وابسته می باشند.

۴- توسعه محلی می تواند وسیله مناسبی فراهم نماید تا مردم به جای آن که در چرخه پایداری، ناظرین صرف باشند، عاملین و مجریان واقعی تلقی شوند.

۵- هر یک از آلوده کنندگان و نابودکنندگان بالقوه و بالفعل منابع عمومی، تحت نظارت نزدیک و مستمر افراد پیرامون خود بوده و در مواردی که این نظارت کافی به نظر نرسد، به وسیله ادارات مسئول محلی کنترل و مراقبت می گردند. بنابراین در صورتی که خسارتی وارد

نمایند بایستی آن را به نحو مناسب جبران کنند. به عبارت دیگر کنترل و نظارت در سطوح محلی بسیار راحت تر و دقیق تر انجام می شود.

۶- شاید مهم تر از همه آن است که تقریباً تمامی پروژه هایی که در توسعه محلی مدنظر قرار می گیرد (البته به جز مواردی که به صورت رقابتی مطرح می شوند) می توانند و بایستی به دستیابی و ارتقاء سطح پایداری کمک کنند. این کار به طور خاص از طریق ایجاد سرمایه های انسانی و اجتماعی به انجام رسیده و معمولاً به عنوان محصول اقدامات مربوط به توسعه محلی حاصل می شوند.

به دلایل فوق الذکر، توسعه محلی (شهری یا روستایی) تجسم واقعی اصول توسعه پایدار است. لیکن این جریان به صورت خود به خود به وقوع نمی پیوندد. به همین دلیل ما آنچه را که باید "توسعه روستایی محلی" مدنظر قرار دهد تا به شکل پایدار خودنمایی کند، بار دیگر مورد توجه قرار می دهیم. اما این اقدامات کدامند؟ برای پاسخگویی به این سؤال بایستی معنا و مفهوم توسعه روستایی محلی و پروژه های رقیب و حمایت گر آن را مدنظر قرار دهیم. به همین منظور هر یک از این اصول به تفکیک مورد بحث قرار می گیرد.

گام های اساسی دستیابی به توسعه پایدار محلی

توسعه پایدار محلی بایستی به جای این که به حداکثر نمودن تولید کالا و خدمات و یا ایجاد مشاغل در حد ممکن توجه داشته باشد، باید توجه خود را به رفاه بلندمدت انسانی معطوف دارد. همان طور که قبلاً بیان شد، رسیدن به این هدف زمانی ممکن است که این تفکر وارد روندهای تصمیم گیری شده و با توجه به چهار سرمایه فوق الذکر نیازها به نحو مناسب پاسخ گفته شده و در صورت امکان این سرمایه ها نه تنها از بین نرود، بلکه به کیفیت و کمیت آنها افزوده شود. به همین منظور بایستی مدلی را به دست آورد که توازنی منطقی بین توسعه و حفاظت این منابع و نیازها برقرار نماید. روندی که نه تنها این موارد در تضاد و تقابل هم قرار نگیرند، بلکه تقویت کننده هم باشند.

به عبارت دیگر بایستی اقداماتی را مدنظر قرار دهیم که از آنها تحت عنوان روش برنده - برنده نام می برند. روشی که با کاربرد یک یا چند مورد از سرمایه های معرفی شده در جهت بهبود رفاه انسانی، نه تنها به این هدف دسترسی پیدا می کند، بلکه نسبت به بهبود کیفیت و کمیت منابع فوق اقدام نموده و یا حداقل از نابودی کامل آنها جلوگیری می کند و در دسترسی به این هدف کمک مؤثری است تا توسعه محلی را تا حد ممکن جامع و فراگیر نماید. جامع بدان معنی که همه جنبه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و زیست محیطی منابع را شامل شود و فراگیر به مفهوم آن که تمام آنانی را که ممکن است از برنامه توسعه متأثر شوند، دربرمی گیرد.

تعقیب برنامه های جامع و فراگیر توسعه نه تنها به گزینش و حمایت از پروژه های اجرایی پایدارتر منجر می شود، بلکه ذخایر انسانی و اجتماعی محلی را افزایش می دهد.

ذخایری که با مدل‌های توسعه پایین به بالا و با اجرای برنامه‌هایی که از سوی مردم محلی پیشنهاد و ارائه شده (نه از متخصصان عالی رتبه در رأس قدرت) بهبود و توسعه پیدا می‌کند. در کنار اقدامات فوق، آنچه اهمیت اساسی دارد آن که، توسعه و اقدامات عملی مربوط به آن باید از طریق معیارهای مناسب و روش‌های دقیق مورد ارزیابی و سنجش قرار گیرد تا میزان پایداری اقدامات و پروژه‌های مربوطه به دست آید (مطالعه موردی شماره ۴ برخی از این روش‌ها را معرفی می‌کند) در واقع ضرورت تدوین روشی از کار که میزان پایداری (تأثیر پیامدهای احتمالی توسعه بر سرمایه‌های محلی) را در تمامی مراحل کار از زمان ارائه تا اجرای برنامه‌های توسعه (ارائه پیشنهاد، تهیه طرح، انتخاب پروژه‌ها، اجرا، کنترل و ارزیابی) مورد بررسی قرار دهد، احساس می‌شود.

◀ اقدامات مناسب در گزینش پروژه‌های پایدار

نوع روش‌های مورد استفاده نشان می‌دهد که کدام پروژه‌ها منجر به شکل‌گیری استراتژی‌های توسعه پایدار محلی می‌شود؟ دو مطالعه موردی زیر مثال‌هایی از پروژه‌های معمول ارائه می‌کنند. اما قبل از آن بهتر است بعضی اصول کلی مورد نظر را مورد بررسی قرار دهیم. توجه به خطرات معمول اقتصاد دانان در ابتدا بسیار ضروری است. آنها وقتی دست به مقایسه می‌زنند عنوان می‌دارند که در صورت یکسان بودن سایر شرایط (به عبارت دیگر بدانیم که اگر این شرایط خاص از بین برود اصول معمول، اعتبار خود را از دست می‌دهند.) بنابراین در این ارزیابی نیز باید گفت در صورت یکسان بودن شرایط، چنین نتیجه‌ای حاصل خواهد شد. بر این اساس، پروژه‌های پایدار بایستی این شرایط را مدنظر قرار دهند:

- ۱- تأکید بر استفاده مجدد یا احیای دوباره سرمایه تولیدی و زمین به جای رهاسازی و یا جایگزینی آن؛
- ۲- کاهش استفاده از وسایل نقلیه موتوری شخصی یا جایگزینی آن با وسایل نقلیه عمومی؛
- ۳- حذف جابه‌جایی‌های غیر ضروری مردم و کالاها و جایگزینی تکنولوژی‌های ارتباطی (تلفن و ...) به جای آن؛
- ۴- فراهم‌سازی اشتغالات و حرف محلی به طوری که طول سفر به محل کار و خرید را کاهش دهد؛
- ۵- کاهش سرانه مصرف انرژی، به خصوص انرژی‌هایی که از سوخت‌های فسیلی مشتق می‌شوند؛
- ۶- حفاظت از نواحی دارای چشم‌اندازهای ویژه و یا زیستگاه‌های حیات وحش؛
- ۷- تأکید بر مشارکت و توسعه شمول دایره تصمیم‌گیری؛
- ۸- ایجاد و توسعه سرمایه‌های انسانی و اجتماعی؛
- ۹- استفاده از نیروی کار و مواد اولیه محلی و اتکای کمتر بر مواد و نیروی کار وارداتی؛
- ۱۰- افزایش خوداتکایی و خودکفایی اقتصاد محلی از طریق کاهش واردات و صادرات به سایر نقاط؛

۱۱ - افزایش موقعیت های (برنده - برنده) به طوری که در عین کاربرد منابع محلی برای توسعه اقتصادی و اجتماعی، هم زمان بهبود و ارتقاء کیفیت و کمیت آنها مدنظر باشد؛

۱۲ - پرهیز از بروز مشکلات مربوط به مواد زاید.

این فهرست نه جامع است و نه بدون اشکال به نظر می رسد. به طور مثال سه تناقض در این نکات دیده می شود. اولین مورد که در بسیاری از برنامه های توسعه محلی ممکن است مشاهده شود (و ضرورتاً مربوط به پراکندگی می باشد) به بازار اشتغال ارتباط دارد. به طوری که ممکن است افراد در این بازار به نحوی عمل کنند که نه تنها طول سفر به محل کار تقلیل پیدا نکند، بلکه افزایش هم پیدا نماید و به جای استفاده از وسایل نقلیه عمومی بیشتر از وسایل شخصی استفاده کنند.

دومین مورد مربوط به استراتژی های توسعه گردشگری محلی است. به طور معمول، این سیاست ها بایستی ضمن کوشش در جهت ازدیاد سودمندی، در حفاظت این محیط ها کوشا باشند. اما در عمل این ارزش ها به قیمت سود کوتاه مدت ناشی از ورود بازدیدکنندگان، نابود می شوند. به عبارت دیگر گردشگران با سفرهای طولانی بر مصرف هر چه بیشتر انرژی و منابع محدود محلی دامن می زنند و از این طریق توسعه ناپایدار را به ارمان می آورند.

سومین مورد، یکی از گزینه های مورد دوم به حساب می آید. نواحی محلی به طور فزاینده در جستجوی محصولات با کیفیت و بازارپسند متکی بر بهره برداری از منابع حساس محلی می باشند. شرایطی که به ناپایداری هر چه بیشتر محل منجر شده و پیامدهای غیرقابل جبرانی را به دنبال خواهد داشت.

◀ راهکارها

روش های خاصی را در نظر بگیرید که نمایندگی های توسعه محلی و سایر عاملین محلی بتوانند پایداری را در طرح ها و پروژه های خود به دست آورند. اولین خطر قابل توجهی که مطرح می شود آن چیزی است که تحت عنوان "پروژه گرایی" از آن نام می برند. فرضی که براساس آن یک پروژه از میان مجموعه ای از پروژه هایی که برای دسترسی به یکی از اهداف (نقطه تقویت کننده در اجرا) در نظر گرفته شده است، بدون توجه به آثار و پیامدهای آن، به طور مجزا مورد توجه قرار می گیرد. در واقع آنچه اهمیت دارد آن که تأثیر نمایندگی های خارجی و برنامه های اصلی که پروژه مورد نظر از آن اخذ شده و در ناحیه مورد نظر تأثیر قابل ملاحظه ای دارد را مشخص نماییم. یکی از دلایل این که مسئولین توسعه محلی بخش های مختلف ملی و منطقه ای را به صورت محل های (کوچکتر) مورد توجه و اجرای برنامه قرار می دهند، همین مورد اخیر است. دلیل دیگر پیگیری توسعه در سطح محلی آن است که مجریان واقعی (شاغلین در بخش حمل و نقل، برنامه ریزان کاربری زمین، نمایندگی های کشاورزی، بساز و بفروش ها) در کارهای روزانه خود در محل مورد اشاره، پایداری را مدنظر قرار داده و آن را به طور مرتب مورد بازبینی و بررسی قرار می دهند تا از مسیر پایداری خارج

نگردد. به معنای دیگر، پروژه‌های پایدار ممکن است با تغییر جزئی شرایط، به موقعیت‌های اساساً غیر پایدار مبدل شوند. ابزارهای معینی را در نظر بگیرید که نمایندگی‌های توسعه محلی ممکن است برای نیل به پایداری مورد استفاده قرار دهند. این مجموعه ساده به شکل کاملاً روشنی در جدول شماره ۱ آمده است. این فهرست از معیارهای پایداری اخذ شده است که توسط یک طرح تحقیقی مربوط به اقدامات مناسب توسعه روستایی در سال (۱۹۹۸) تهیه شده است. برای این که این معیارها با شرایط کنونی انطباق داشته باشند، آنها را با اندکی اصلاح در این بخش معرفی می‌کنیم. توجه داشته باشید که فهرست مورد نظر هر چهار سرمایه تعریف شده در قبل را دربرمی‌گیرد.

◀ طراحی مدل

مباحث و تلاش‌های فوق برای ساخت نرم افزار دستیابی و تقویت توسعه محلی را می‌توان با توجه به شرایط اقتصادی حاکم در هر مکان از طریق یک نمودار مفهومی خلاصه سازی نمود. در این نمودار توجه اصلی به چگونگی حرکت جریان‌های پولی در داخل منطقه است. به این مفهوم که وقتی می‌گوییم ۱۰۰۰ پوند به اقتصاد محلی وارد می‌شود (یا جریانات پولی به ذخیره محلی اضافه می‌شود)، این مبلغ چگونه توزیع شده و به کجا می‌رود. برای مثال هزینه‌های پرداختی برای کالاهایی که صادر شده یا پرداخت حقوق بازنشسته‌هایی که از محل کار خود بیرون رفته‌اند یا چک حقوقی یکی از ساکنین محل که در خارج از منطقه شاغل است یا هزینه‌هایی که یک توریست برای اسکان و تفریح و سرگرمی هزینه می‌کند - به این بستگی دارد که نهایتاً آن پول چگونه و کجا خرج می‌شود. اگر فرض کنیم ۸۰ درصد از این مبلغ به وسیله عرضه‌کننده کالاها و خدمات محلی دریافت شده، این عرضه‌کنندگان نیز ۸۰ درصد از کل مبلغ دریافتی را در همان مکان به مصرف برسانند و به همین طریق این کارها ادامه پیدا نماید، نهایتاً کل جریان پولی موجود در منطقه حدود ۵ هزار پوند می‌باشد. به عبارت دیگر، ظرفیت بس شمار برای این پول ۵ خواهد بود.

حال چنانچه فقط ۲۰ درصد کل مبلغ فوق‌الذکر در محل و در هر مرحله مصرف شود، میزان کل هزینه شده در محل ۱۲۵۰ پوند و ضریب بس شمار آن ۷۲۵ خواهد بود. از مثال‌های ساده فوق پیامدهای بس شمار محلی در زمینه اشتغال محلی و سایر چشم‌اندازها و شیوه‌هایی که نواحی در جهت جذب برخی از درآمدهای مرسوم از آن بهره‌گیری می‌کنند، مشخص می‌گردد. همان‌طور که داگلاس در سال (۱۹۹۴) اعلام نموده است، یکی از مباحث اساسی که هم‌اکنون در جوامع علمی کانادا در ارتباط با مسائل اقتصادی مطرح می‌باشد، از بین بردن چالش‌های مربوط به ریشه‌کنی و کاهش جریان‌های خروجی منافع، درآمدها و وجوه سرمایه‌گذاری و .... و در نتیجه حداکثرسازی جریان داخلی پول و جایگزینی واردات می‌باشد. در همین راستا بنیاد اقتصادی جدید در نظر دارد به سهامداران کمک نماید تا همه یا برخی از روش‌های زیر را برای افزایش زمینه‌های جذب جریان‌های پولی به داخل منطقه،

مورد توجه قرار دهند. به خصوص این نقطه نظر وقتی که افراد در پی جستجوی جریان های نهایی ورود، خروج و یا چرخش داخلی آنها در یک اقتصاد محلی خاص می باشند، اهمیت پیدا می کند:

۱- ایجاد و توسعه حرفه های محلی که در پی مصرف و خرید کالاها و خدمات محلی بوده و منافع حاصل در داخل منطقه را مجدداً سرمایه گذاری نمایند.

۲- جذب یا توسعه کار و کسب هایی که منافذ موجود و شناخته شده سبب اقتصادی منطقه را مسدود نماید. به عنوان مثال کالاها و خدماتی که بیرون از منطقه تهیه می شود، در داخل منطقه تولید و ارائه شود.

۳- شناسایی و ترغیب مصرف کنندگان عمده به سوی اقتصاد محلی (مانند مدیریت های محلی) به طوری که نیازهای آنها از نظر کالاها و خدمات در داخل منطقه تأمین شود. این کار معمولاً از طریق ارائه آگاهی نسبت به شرکا و مقاطعه کاران محلی امکان پذیر است. ایجاد ارتباط و موقعیت سازی برای حرفه های محلی جهت عرضه کالاها و خدمات به خریداران (همانند آنهایی که به وسیله مدیریت های محلی به خدمت گرفته می شوند) و در نتیجه عرضه مناسب تر کالاها و خدمات محلی.

۴- تدوین و اجرای برنامه های آموزشی که ساکنین محلی را قادر سازد با سایر تولیدکنندگان به رقابت بپردازند.

۵- تقویت برنامه های غذایی محلی همچون بازارهای کشاورزان که در بخش های دیگر این نوشته بدان اشاره شده است.

۶- توسعه و تقویت اقتصاد غیر رسمی محلی (از طریق طرح های خرید محلی) به طوری که مردم محلی نیازهای خود به ویژه در زمینه کالاها و خدمات را کمتر از بیرون منطقه تأمین نمایند.

۷- کاهش مصرف انرژی به خصوص گاز، الکتریسیته و سوخت های فسیلی که معمولاً بخش قابل ملاحظه ای از آن، از منابع دوردست تأمین می شود.

۸- ارائه خدمات مناسب به شاغلینی که از خارج به داخل منطقه برای کار عزیمت می کنند (مانند پرستاران بچه و ...) به نحوی که بخش کمتری از حقوق و مزایای آنها به محل اقامتشان در خارج از منطقه سرازیر شود.

۹- تشویق استفاده از فروشگاه های داخل محدوده و بهره گیری از خدمات ارائه شده در محل.

بحث اصلی این است که جایگزینی واردات و افزایش خود اتکایی، منطقه (شهر) را قادر می سازد به تجارت پایدار دست پیدا نماید و موقعیت رقابتی خود را در برابر سایر مناطق بهبود بخشد. این در حالی است که همزمان می توان میزان اشتغال را افزایش داد و تعداد بیشتری از ساکنین محل را به کار گرفت. این که آیا هر منطقه می تواند در همه این زمینه ها موفقیت کسب نماید یا خیر، سؤالی است که مطالعات انجام شده تاکنون نمی توانند به طور کامل به آن پاسخ گویند. اما این رویکرد به عنوان یک استراتژی جهت کمک به نواحی منتخب که با مشکلات

خاصی در ارتباط با بازسازی اقتصاد محلی خود مواجه‌اند در این نوشته با جزئیات بیشتر با توجه به جنبه پایداری مورد توجه قرار می‌گیرد. استراتژی که به نواحی امکان می‌دهد تا از خروج جریانات پولی از منطقه جلوگیری نمایند. مطالعه موردی زیر این نقطه نظر را با تفصیل بیشتری مورد بحث قرار می‌دهد.

مطالعه موردی شماره ۳: مدلی از یک روستای پایدار

در سال ۱۹۹۸ شورای جامعه روستایی دورست یک جزوه هشت صفحه‌ای جذاب را منتشر نمود که به وسیله گراهام دانکن تهیه شده بود. گراهام در این جزوه یک روستای پایدار فرضی را تشریح کرده بود (اقدام جامعه دورست، ۱۹۹۸). هدف از انتشار این جزوه آن بود تا ساکنین روستاها و شهرهای کوچک تشویق شوند شیوه‌های زندگی خود را هر چه بیشتر با شرایط پایدار منطبق نمایند. جزوه مورد نظر این نکته را با ذکر مثال‌های مناسب عرضه نموده و مردم را به سوی توسعه پایدار محلی در سطوح پایین و مکان‌های محلی سوق می‌داد. دو نقطه نظر اساسی که در رابطه با پایداری در این جزوه مطرح شده بود، عبارتند از: ۱- حیات واقع بر سطح زمین نه سرمایه بلکه درآمد است. ۲- نهاده‌هایشان را کاهش داده و محصولات خود را مجدداً مورد استفاده قرار دهید. این پیام‌ها مستقیماً هم به سوی افراد و هم به سوی جوامع جهت‌گیری نموده و با ایده بزرگتری تحت عنوان "انجام همه موارد به صورت (با در سطح) محلی" تعقیب می‌شد. برای دستیابی به این اهداف جزوه مورد نظر ۱۶ اصل را برای رسیدن به توسعه پایدار مطرح نمود که در این بخش آنها را در چهار گروه عمده بررسی می‌کنیم.

جدول ۱- اهداف توسعه روستایی و ابزار دستیابی به آنها

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	
تأکید بر استفاده مجدد، بازیابی و چرخه‌های بازیافت و تغییر شرایط ناپره‌کننده، بهره‌مندی از موارد جایگزینی برای منابع در خطر یا بهره‌گیری مؤثرتر و کارآتر از تکنولوژی.	۱- جلوگیری از ناپردی منابع تجدیدناپذیر قبل از جایگزینی آنها
مثالها: حمل و نقل - طرح‌ها و برنامه‌هایی که استفاده از وسایل نقلیه موتور و شخصی را کاهش می‌دهد.	
اعطای یارانه برای استفاده مجدد از ساختمان‌های احداث شده قبلی مانند استفاده از حصارهای ساخته شده قبلی.	۲- اجتناب از انتشار آلاینده‌ها در هوا،
احداث و توسعه منابع جنگلی برای گسترش توده‌های گیاهی زنده و پرهیز از پروژه‌های صنعتی که بهره‌گیری از سوخت‌های فسیلی، مواد معدنی یا سایر مواد خام را تشدید می‌کند.	
بهره‌گیری از سیستم‌های ارزیابی معمول پروژه که میزان انتشار دی‌اکسید کربن را در	

منبع: یافته‌های چارچوب نظری تحقیق

ادامه جدول ۱ - اهداف توسعه روستایی و ابزار دستیابی به آنها

<p>خاک و آب که ظرفیت سیستم‌های طبیعی را برای جذب اثرات سطر طبیعی تقلیل می‌دهد.</p>	<p>پهنه‌های آبی و غیره مشخص می‌کند. مقاله‌ها: کاربرد تکنولوژی‌های پاک‌تر در کارهای کشاورزی، ترویج و توسعه طرح‌های بهره‌گیری مجدد و بازیافت محلی.</p>
<p>۳- حفظ و نگهداری، افزایش یا بهبود یا تولید مجدد و توج بهره‌وری و استفاده از سیستم‌های بازیافت در اکوسیستم‌های طبیعی</p>	<p>حمایت و پشتیبانی از پروژه‌های حافظ اکوسیستم و حیات وحش. معمولاً این کار را به طور مستقل انجام می‌دهند تا از طریق برقراری ارتباط دوستانه و یا طرح‌های طبیعت‌گردا قابل اجرا باشند. مقاله‌ها: پروژه‌هایی که برای بازپروری گونه‌های درخطر انقراض به اجرا درمی‌آیند. طرح‌های مربوط به تولید و ازدیاد گونه‌های درخطر انقراض. پروژه‌هایی برای توسعه گردشگری برای حفاظت بیشتر و یا پرمردمی اصولی از زیستگاه‌های نیمه طبیعی.</p>
<p>۴- بهبود مشارکت‌ها، آگاهی‌ها، دانش، سلامت و انگیزش ساکنین محلی به تئوری که دستیابی آنها را به کارها و فعالیت‌های کارآفرین و راحت‌تر در سایر زمینه‌ها امکان‌پذیر نماید.</p>	<p>توسعه بازار کارهای بومی و فکری که در پی بهره‌گیری از نیروی انسانی موجود هستند. مقاله‌ها: برنامه‌های آموزشی لازم که ایجاد و بهره‌مندی از تکنولوژی‌های جایگزین را در همه موارد به جز نیروی انسانی فراهم آورد. ظرفیت‌سازی در مورد افراد و جامعه تا بهره‌گیری از مدارس را در تمامی زمینه‌های آموزشی ممکن سازد.</p>
<p>۵- حفظ و نگهداری زیرساخت‌های فیزیکی و سایر سرمایه‌های تولیدی</p>	<p>تأکید بر احاده و حفظ ساختمان‌های کشاورزی متروکه، ماشین‌آلات، مناظر طبیعی، میراث‌های حمل و نقل و غیره. مقاله‌ها: اضطراری بازانه به بازسازی و بهره‌گیری مجدد از ساختمان‌های کشاورزی متروکه، بهره‌گیری از ظرفیت‌های بلااستفاده و یا بهره‌مندی سولرتر به طوری که نیاز به ساختمان‌سازی، پهنه‌های جنگلی و لشاهای سبز و مزارع را از بین نبرد.</p>
<p>۶- حفظ سطح تکنولوژی‌های موجود و یا ایجاد و بهره‌مندی از آنهايي که تولید را بهبود بخشند و مصرف مؤثرتر را ایجاد می‌نمایند.</p>	<p>ارتقاء و بهبود و قابلیت‌های تکنولوژیکی که در پی فراتر رفتن از حداقل‌های ممکن هستند. مقاله‌ها: افزایش بهره‌وری از ابزارهای مورد استفاده در مازول و سیستم‌های حمل و نقل، بهره‌گیری از روش‌هایی که به جای آن که سرمایه بر باشند، به نیروی انسانی زیادتری نیاز دارند.</p>
<p>۷- توسعه سولر و عادلانه سازمان‌ها، مؤسسات و سیستم‌های مدیریت که توسعه اقتصادی را در پی دارد که با توجه به حفظ منابع طبیعی و انسانی و مصرف بیشتر ایجاد می‌گردد.</p>	<p>ارتقاء ظرفیت بخش‌های خصوصی، عمومی و داوطلبانه جامعه و سیستم‌های ساختاری مدیریت که بهره‌گیری از منابع را به روش‌های پایدارتر انجام خواهد داد. مقاله‌ها: ایجاد یا توسعه انجمن‌های دوجانبه، تعاونی و انجمن‌های سرمایه‌گذار، ایجاد و حفظ سرمایه‌گذاری برای توسعه محلی و شبکه‌ها.</p>
<p>۸- نگهداری و بهبود سیستم‌های رسمی و غیررسمی میراثی عدالت و حکومت‌های مردم سالارانه که همبستگی اجتماعی و عدالت را امکان‌پذیر می‌سازد.</p>	<p>ترویج و ارتقاء توسعه‌های سیاسی و اجتماعی محلی که به ساخت پیک تاجیه محلی با سرمایه اجتماعی امکان می‌دهد. مقاله‌ها: افزایش مشارکت در فرایند انتخاب و گزینش. بهره‌گیری از شیوه‌های جدید توسعه‌دهنده مشارکت جامعه در تصمیم‌گیری محلی (مانند برنامه‌ریزی در هیئت‌ها و انجمن‌ها) شوراهای سلامت اجتماع و شیوه‌های حمل و نقل روستایی. حمایت از اقدامات مبتنی بر مشارکت توسعه‌های عام اجتماع.</p>
<p>۹- نگهداری و بهبود شرایط خانه‌ها، خانه‌ها و همسایه‌هایی که ایمنی و سلامت محیط‌ها را در پی دارند.</p>	<p>شناخت ارتباطات انسانی دو جانبه، حریت‌های اجتماعی و شیوه‌های مشارکتی که همگی به تقویت قابلیت پایداری کمک می‌کنند. مقاله‌ها: مشارکت اجتماع در جلوگیری از جرم و جنایت - بهره‌گیری از سیاست‌هایی که امکان عرضه مسکن مناسب را فراهم می‌کند و خود به زندگی افراد در کنار هم امکان می‌دهد. پیگیری و اجرای پروژه‌های توسعه محلی که به تقویت و استحکام اجتماع کمک می‌کند.</p>
<p>۱۰- حفظ و نگهداری و تسهیل فرهنگ‌های گوناگون، سنت‌ها و فعالیت‌هایی که پیوستگی و ارتباط با گذشته مکان‌های عمومی و برگزاری مراسم و ترویج محلی را تقویت می‌کند.</p>	<p>ارج نهادن به مکان‌های محلی خاص و میراث قدیمی که ضرور محلی را در پی دارد. مقاله‌ها: طرح‌ها و اقدامات مرتبط با آداب و رسوم، هنرها، صنایع و موسیقی و رقص محلی، جشنواره‌ها و جشن‌اندازهای فرهنگی (مانند جشن‌انگازهای خاص انسان‌ساز) و مناظر شهری.</p>

منبع: یافته‌های چهارچوب نظری تحقیق

◀ تحلیل روش محلی

در این زمینه مهم ترین طرح مورد اجرا بهره گیری از سبب سبزیجات توسط ساکنین محل بود. در این شیوه، ساکنین محل هر هفته مقدار مشخصی میوه و سبزیجات از تولیدکنندگان محل خریداری می کردند. این طرح، ضمن آن که باعث اشتغال بیشتر در محل می شد، هزینه های توزیع و بازاریابی تولیدکنندگان را به حداقل می رساند. خرید این مقدار میوه و سبزیجات براساس یک مجموعه مدون و توافقی، انجام می شد. یکی از طرح های دیگر، تأمین غذا به صورت اشتراکی و با مالکیت همگانی بود. این طرح شامل باغ ها، مزارع و باغچه های اجتماعی بود. به صورت مشخص جامعه محلی، زمین و باغچه مناسب و مورد نظر را اجاره نموده و با حذف جنبه های نامناسب، با همکاری تمامی افراد و تقسیم محصول تولیدی بین مشارکت کنندگان و یا فروش آنها طرح را به انجام می رساندند.

مدیران محلی تولید را بر اساس تناوب زراعی به انجام می رساندند و کشت و کار را به نحوی سازماندهی می کردند تا مردم مواد غذایی و سایر محصولات مورد نیاز در سطح محل را به راحتی به دست آورند. برای این که مشخص شود چه چیزی بایستی به صورت محلی تولید شده و برای به هنگام سازی طرح های هدایت و بازاریابی و توزیع به چه نکاتی توجه گردد، معیارهایی مورد نیاز بود. بازارهای تولید محلی که ابتدا کار خود را با نهادهای زنانه آغاز نمود، اکنون و به طور مشخص از سال ۱۹۹۸ با ورود کشاورزان مرد، به نهادهایی چند وجهی تبدیل شده اند. با وجود آن که اغلب تجار در این شرکت ها سهام خریداری نموده اند، اما همچنان اداره نهادها به صورت تعاونی و عمدتاً توسط کشاورزان محلی انجام می شود.

◀ منابع مشترک و تشکیل انجمن های مربوطه

جابه جایی اشتراکی، تعداد وسایل در جاده ها را کاهش داده و آلودگی و انرژی مورد استفاده را تقلیل می دهد و به برقراری ارتباط دوستانه کمک می نماید. چنین طرح هایی می تواند از طریق تشکیلات ایجاد شده به وسیله شاغلین و یا گروه های محلی که به صورت واسطه عمل می کنند، به اجرا درآید و زمینه ارتباط نزدیک بین رانندگان و مسافرین بالقوه را فراهم آورد. با وجود آن که این شیوه توسط قانون ترافیک جاده ای به رسمیت شناخته شده است، اما تاکنون جایگاه واقعی و اصلی خود را در ساختار اداری کشور پیدا نکرده است. وسایل نقلیه عمومی در مالکیت عام جامعه است و توسط داوطلبان مجری مورد استفاده قرار می گیرد. مینی بوس های اشتراکی با برنامه زمانی منظم در مسیرهای مشخص در رفت و آمد بوده و امکان اجاره و بهره گیری اشتراکی از پایانه ها و یا امکان جابه جایی و بهره برداری از وسایل با پرداخت بهای هر مسیر برای اتومبیل، وانت بار و سایر وسایل که به دلیل نیاز در اجاره برخی از افراد جامعه هستند، وجود دارد. فروش و عرضه وسایل و لوازم مورد نیاز ماشین آلات، در اختیار گروه های اشتراکی جامعه بوده و با قیمت های مشخص و فهرست بهای خاص برای

تمامی افرادی که به آنها نیاز دارند، قابل دسترس است. این ابزار می تواند توسط افراد و اعضای گروه خریداری شده و یا به صورت اجاره های بلندمدت در اختیار آنها قرار گیرد. سیستم مبادلات پولی محلی، به اعضای جامعه امکان می دهد نیازهای اساسی را در داخل محل تولید و یا از تولیدات موجود استفاده نموده و یا این تولیدات را از خارج خریداری نمایند. به عنوان مثال، برای بازسازی و تعمیر وسایل نقلیه هم می توان از طریق سیستم پولی در خارج از منطقه استفاده نمود و هم از این امکانات (اشتراکی) در داخل استفاده کرد تا کار تعمیر و بازسازی به بهترین نحو ممکن، استفاده شود.

کاهش مصرف و استفاده مجدد و بازسازی چرخه های بازیافت

طرح ها و پروژه های بازیافت انواع گوناگونی دارند و از گردآوری ساده شیشه، کاغذ و پارچه و فروش مجدد آنها تا انجام سیستم های ذخیره سازی و حرفه های اجتماعی که اقدام به بازسازی و فروش مجدد اسباب و لوازم منزل، مبلمان، دوچرخه و سایر تجهیزات می نمایند، متفاوت می باشد.

شیوه زندگی سبز، روشی است که به مردم کمک می کند تا شیوه کار و فعالیت خود را بر اساس وضعیت محیط زیست و بازخوردهای آن تنظیم نمایند. این طرح، افراد را تشویق به تغییر می کند، لیکن به نحوی که همچنان با سایر افراد جامعه همکاری داشته و از ارتباط دو جانبه بهره برداری نموده و به تقویت آن همت گمارند. ابزار و تجهیزاتی که برای حمایت چنین طرحی ضرورت دارد در خانه، محل کار و در مدرسه وجود دارد. طرح های ترکیبی معمولاً به صورت جمع آوری از مردم و یا تحویل این مواد توسط خود افراد به یک محل تجمع، انجام می شود. این مواد بعدها به کمپوست تبدیل شده و به وسیله مزارع و باغات اشتراکی مورد استفاده قرار می گیرد و یا چنانچه به صورت جامد باشد، به عنوان ماده اولیه، در چرخه های اشتراکی جامعه به کار گرفته می شود. با توجه به شرایط و اوضاع و احوال محلی، ایده ها نیز می توانند تغییر و تبدیل پیدا نمایند. در عمل و در دنیای واقعی این اقدام به این معناست که ایده های مورد نظر وارد یک شبکه روشن و مشخص شوند. این کار امروزه از طریق اینترنت انجام می شود، لیکن کلوب ها و انجمن های محلی نیز می توانند عملکرد مشابهی را به اجرا گذارند. تسهیل کننده های اجتماعی نیز می توانند چنین انجمن هایی را تغذیه کرده و یا به تشکیل آنها کمک نمایند.

شکل دهی اقتصادی محلی

مؤسسات تجاری اشتراکی، اقدامات و عملکردهای مبادله ای ریسک داری است که توسط مردم و برای خود آنها با توجه به منافع و درآمدی که از طریق آن سازمان به دست آمده است به موقع به اجرا گذاشته می شود. این مؤسسات معمولاً شامل شرکت های تعاونی، تراست های توسعه و سایر انجمن های تجاری هستند. در این

مطالعه موردی فعالیت های گوناگونی را می توان فهرست کرد که در مجموعه عملکردهای مؤسسات تجاری اشتراکی قرار می گیرند. اتحادیه های اعتباری سازمان های غیرانتفاعی دو جانبه ای (یکی از انواع مؤسسات اقتصادی اشتراکی) هستند که به جوامع امکان می دهند تا جریان پولی محلی را اداره کرده و نسبت به ذخیره و اعطای وام های با نرخ های بهره مشخص و معقول اقدام نمایند. مراکز آموزش همگانی، مجموعه های متمرکزی در یک ساختمان و یا واحد هستند که از آن طریق دسترسی به آموزش های اصلی، اطلاعات و IT و سایر آموزش ها در اختیار قرار داده می شود و اطلاعات متعددی از جمله سمت های شغلی بلاتصدی را به سمع و نظر مردم می رسانند. این مراکز نه تنها به افراد کمک می کنند، بلکه محرک سرمایه گذاری های محلی نیز به حساب می آیند.

ارتقاء و تقویت حرفه ای محلی به چندین صورت ممکن است. مجموعه وسیعی از مساعدت ها برای حرفه های محلی در دسترس است که از آن جمله می توان به یک نشریه منظم که افراد بتوانند خدمات و تولیدات قابل عرضه خود را در آن اعلام نمایند و یا رقابتی که می تواند از طریق شورای محلی و یا مسئول تجارت محلی ایجاد شود، اشاره نمود. مغازه ها و فروشگاه های یک شهرک کوچک می تواند همچون یک سوپر مارکت شهری بدون این که نیاز به حرکت و جابه جایی زیادی داشته باشد، در یک مجموعه کلی اقدام به فروش و عرضه کالا و خدمات نماید.

ممکن است هر یک از این اقدامات به تنهایی بی اهمیت و کوچک جلوه نمایند، لیکن وقتی که به صورت یک مجموعه و در قالب گروهی از فعالیت ها مد نظر قرار گیرند، می توانند به عنوان بیانیه زندگی پایدار در سطوح محلی مطرح شوند. این موارد تأکید خاصی بر مسائل زیست محیطی، اقتصادی و منافع اجتماعی یک اقتصاد محلی معین داشته و هم زمان در پی آموزش و یادگیری هستند. با این وجود تحقیق و بررسی در ارتباط با مسائل زیر ضرورت دارد:

۱- تا چه اندازه این اقدامات و موارد مشابه در رابطه با کاهش جریان کالاهای خدمات، پول و مردم به داخل یا خارج نواحی دیگر جهان موفقیت کسب نموده اند. آیا در مواردی که این اقدامات به کار گرفته شده اند، حداقل در یک سطح محدود، خود اتکایی محلی را به دنبال داشته اند؟

۲- اجرای این برنامه ها به چه میزان در تولید محصولات فرعی و جریان های پویای محلی مؤثر بوده اند و منافع روشن و محسوس آنها کدامند؟

۳- تا چه میزان پروژه های ۱۶ گانه برشمرده شده در فوق با یکدیگر هماهنگی و هم خوانی داشته و یکدیگر را تقویت می نمایند (آیا همانطور که اعلام شده است، کمپوست ها، باغ های اشتراکی، راهنماها و بازارهای تولیدات محلی، مؤسسات اقتصادی و تجاری اشتراکی و مجموعه های مربوط به ابزار و لوازم یکدیگر را تقویت

نموده اند؟ آیا در عالم واقع چنین شرایطی بوجود آمده است؟

۴ - بهترین مقیاس جغرافیایی برای اجرای این موارد کدامند؟ چشم انداز محلی و غیر محلی چگونه در نظر گرفته می شود؟ آیا برای اجرای برنامه های توسعه، روستایی مشخص یا شهرک های کوچک مناسبند؟

● مطالعه موردی شماره ۴، راهنمایی برای اقدامات توسعه روستایی پایدار

این راهنما پس از مدت دو سال تحقیق در سال ۱۹۹۸ توسط دو مؤسسه (کمیته تحقیق و جستجوی راههای دستیابی به شیوه های زندگی پایدار و واحد تحقیق جامعه روستایی دانشگاه گلوست شایر با مدیریت فیل آلیس) منتشر گردید (واحد نظارت چلتون هام، ۱۹۹۸). نقطه شروع کار این پروژه بررسی و نظارت بر وضعیت میلیون ها پوند هزینه ای بود که در سراسر اروپا در زمینه سرمایه گذاری در اقتصاد روستایی به مصرف رسیده بود و قرار بود از این طریق جوامع روستایی، مشاغل، چشم اندازها، فرهنگ و آداب و رسوم و اکوسیستم های مختلف، مورد حفاظت قرار گیرند. به عبارت دیگر، این پول ها تا چه اندازه توسعه پایدار را در این جوامع تحقق بخشیده بود؟

با توجه به شرایط فوق، تحقیق مورد نظر دو هدف عمده داشت: ۱- تدوین و ارائه یک فرایند ساده و مناسب که برای ارزیابی آثار مثبت و منفی برنامه های بالقوه و واقعی قابل استفاده باشد و میزان قابلیت پایداری حاصله را تعیین نماید و ۲- انتشار و تدوین نمودارهای لازم در ارتباط با ۵۰ پروژه و برنامه ای که در ارتباط با پایداری ارائه شده و یا در حال اجرا بود تا پیگیری و میزان پیشرفت شان با توجه به روند فوق ارزیابی گردد.

راهنمای فوق برای خوانندگان مختلفی در نظر گرفته شده بود و افراد متفاوتی از جمله تصمیم گیران در ارتباط با پروژه های توسعه روستایی، برنامه ریزان و سیاست گذارانی چون مدیران محلی، نمایندگی های دولتی، مشارکت کنندگان در توسعه محلی، مجریان طرح ها و گروه های اجتماعی را شامل می شد. برای دستیابی به این اهداف تحقیق و پژوهش در ارتباط با چهار اقدام زیر ضروری می باشد:

۱ - تدوین روش های ارزیابی با توجه به مبانی نظری و عملی توسعه پایدار و با مدنظر قرار دادن نقطه نظرات و دیدگاه بهره مندان بالقوه؛

۲ - دعوت فراگیر و همه جانبه از سازمان ها و افراد غربی و انگلیسی ذی مدخل در امر توسعه روستایی، جهت تدوین و اخذ اطلاعات مورد نیاز در ارتباط با پروژه ها و برنامه هایی که مورد ارزیابی قرار می گیرند. این فهرست بیش از ۵۰۰ اقدام و برنامه را که بایستی مورد ارزیابی قرار گیرد، شامل می شود.

۳ - ارزیابی اقداماتی که با استفاده از تکنیک ارزیابی به نقد کشیده می شوند و بررسی اقداماتی که کار عرضه مواردی را بر عهده دارند که مستقیماً با زمین در ارتباطند.

۴ - انتخاب و قرار دادن ۵۰ مطالعه موردی در یک جزوه راهنما و یا یک فایل اطلاعات

برای بهره‌مندی از آن به عنوان یک مبحث روش شناختی قابل دسترس در اینترنت یا هر مورد قابل دسترس برای همگان. این طرح به طور مستقل توسط دو تن از محققین و مدیران محلی اس. پی. آی، آر، سی و بر اساس مجموعه‌ای از شاخص‌های مورد ارزیابی قرار گرفت و بعدها با ۹ معیار پایداری تطبیق پیدا نمود. این معیارها همان‌هایی بودند که تحت عنوان اهداف و مقاصد توسعه محلی پایدار با اندکی تغییر در این نوشته ارائه گردید. طرح اس. پی. آی. آر به طور خاص به مهارت‌های در حال بهبود، آگاهی، دانش، سلامت و انگیزش افراد محلی و حفظ و تشویق تنوع فرهنگ‌ها، سنت‌ها و فعالیت‌ها توجه داشت. این توجه چنان بود که کمترین اثر منفی بر هفت معیار بعدی اعمال شود. علاوه بر آن این فایل اطلاعاتی به نحوی تنظیم شد که هر یک از افرادی که به نحوی با موضوعات مشابه سر و کار دارند، بتوانند از اطلاعات توصیفی قابل دسترس آن بهره‌برداری نمایند. این اطلاعات مربوط به پروژه‌ها، برنامه ترویج، کانون‌ها، بخش‌ها، بهره‌برداران، طرح‌ها و اعتبار و همچنین مشکلات و محدودیت و هر نوع تجربه آموزشی است. مهم‌ترین نتیجه این فایل اطلاعاتی در زمینه‌های زیر بوده است:

- ۱- تعیین عناصر کلیدی توسعه پایدار؛
- ۲- تبدیل آنها به یک ابزار ارزیابی؛
- ۳- اقدامات مناسب در حال بهبود در عرضه و نمایش فعالیت‌های مناسب.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- 1- Bryden & Selman (1996). "Royal Society for the Protection of Birds". UK press.
- 2- The UK government's quality of life capital, (1999). website [www.quality of life capital. org.Uk](http://www.qualityoflifecapital.org.uk). press
- 3- New Economic foundation. (2001) . " Enviroment and the Journal local Economy ". In addition [www. sustainable place. co.uk](http://www.sustainableplace.co.uk) relates closely to case study 3.
- 4- Altieri, M. and Anderson, M. (1986). "An Ecological Basis for the Development of Alternative Agricultural systems for small farmers in the third world, "American Journal of Alternative Agriculture 1 : (30-38).

